

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

kṛṣṇayajurvēdīya taittirīya brāhmaṇē
॥ tr̥tīyāṣṭakē aṣṭamaḥ praśnaḥ ॥
(aśvamēdham - 1)

This document has been prepared by
Sunder Kidāmbi
with the blessings of
śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan
His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

॥ tr̥tīyāṣṭakē aṣṭamaḥ praśnaḥ ॥
(aśvamēdham - 1)

hariḥ o(4)m |

sāṅgrahaṇyēṣṭyā yajatē |

imāṃ janatāḡ saṅgr̥hṇānīti |

dvādaśāratnī raśanā bhāvati |

dvādaśa māsaḥ saṃvathsaraḥ |

saṃvathsaramēvāvārun dhē |

mauñjī bhāvati |

ūrgvai muñjāḥ |

ūrjāmēvāvārun dhē |

ciṭrā nakṣātraṃ bhavati |

ciṭraṃ vā ētat karma ॥ 1 ॥

yadaśvamēdhaḥ samṛddhyai |

puṇyānāma dēvayajānamadhyavāsyati |

puṇyāmēva tēnā kīrtimābhijāyati |

apādātīnṛtvijaḥ samāvahantya sūbrahmaṇyāyāḥ |

suvargasyā lōkasya samāṣṭyai |

Please let us know of any errors in this text.

kēśaśmaśru vāpatē |
naḥhāni nikṛntatē |
datō dhāvatē |
snāti |
ahataṃ vāsaḥ paridhattē |
pāpmanō'pahatyai |
vācaṃ yatvōpavasati |
suvarḡasyā lōkasya guptyai |
rātriṃ jāgarayānta āsatē |
suvarḡasyā lōkasya samāṣṭyai || 2 ||

karma dhattē pañca ca || 1 ||

catuṣṭayya āpō bhavanti |
catuśśaphō vā aśvaḥ prājāpatyaḥ samṛddhyai |
tā digbhyaḥ samābhṛtā bhavanti |
dikṣu vā āpaḥ |
annaṃ vā āpaḥ |
adbhyō vā annaṃ jāyatē |
yadēvādbhyō'annaṃ jāyatē |
tadavarundhē |

tāsuḥ brahmaudanaṃ pācati |

rētaḥ ēva taddadhāti || 3 ||

catuṣśarāvō bhavati |

dikṣvēva pratitiṣṭhati |

ubhayatō rukmau bhāvataḥ |

ubhayataḥ ēvāsmīnrucāṃ dadhāti |

uddhāṛati śṛtatvāyā |

sarpiṣvānbhavati mēdhyatvāyā |

catvāra āṛṣēyāḥ praśnānti |

diśāmēva jyōtiṣi juhōti |

catvāri hirānyāni dadāti |

diśāmēva jyōtīgṣyavarundhē || 4 ||

yadājyamucchiṣyātē |

tasminraśanāṃ nyūnatti |

prajāpātīrvā ōdanaḥ |

rētaḥ ājyam |

yadājyē raśanāṃ nyūnatti |

prajāpātīmēva rētāsā samārdhayati |

darbhamayī raśanā bhāvati |

bahu vā ēṣa kūcarō mēdhyamupāgacchati |

yadaśvaḥ |

paṅvitraṃ vai dar̥bhāḥ || 5 ||

yaddar̥bhamaṅyī raśanaḥ bhavāti |

punaṅtyēvainaṃ |

pūtamēnaṃ mēdhyamālabhatē |

aśvaśyaḥ vā ālabdhasya mahimōdākrāmat |

sa mahartvijāḥ prāviśat |

tanmahartvijāṃ mahartviktvam |

yanmahartvijāḥ prāśnanti |

mahimānamēvāsmintaddadhāti |

aśvaśyaḥ vā ālabdhasya rētaḥ udākrāmat |

tathasuvarṇaḥ hiranyaṃ abhavat |

yathasuvarṇaḥ hiraṅyamaḥ dadāti |

rētaḥ ēva taddadhāti |

ōdanē dadāti |

rētō vā ōdanaḥ |

rētō hiraṅyamaḥ |

rētaśaivāsminrētō dadadhāti || 6 ||

dadhāti r̥ndhē dar̥bhā abhavathṣaṭṣa || 2 ||

yō vai brahmaṇē dēvēbhyaḥ
prajāpātayē'pratiprōcyāśvaṃ mēdhyāṃ badhnāti |
ā dēvatābhyō vṛścyatē |
pāpiyānbhavati |
yaḥ pratiprōcyā |
na dēvatābhya āvṛścyatē |
vasiyānbhavati |
yadāha |
brahmaṇnaśvaṃ mēdhyāṃ bhanthsyāmi dēvēbhyaḥ
prajāpātayē tēnā rādhyāsamiti |
brahma vai brahmā |
brahmaṇa ēva dēvēbhyaḥ prajāpātayē pratiprōcyāśvaṃ
mēdhyāṃ badhnāti || 7 ||
na dēvatābhya āvṛścyatē |
vasiyānbhavati |
dēvasyā tvā savituḥ prāsava iti raśanāmādattē
prasūtyai |
āśvinōrbāhubhyāmityāha |
āśvinau hi dēvānāmadhvaryū āstām |
pūṣṇō hastābhyāmityāha yatyai |

vyṛddhaṃ vā ētadyajñasya' |
yada'yajuṣkēṇa kriyatē' |
imāmagr̥bhṇanraśanāmṛtasyētyadhivadatī yajuṣkr̥tyai |
yajñasya samṛddhyai || 8 ||

tadāhuḥ |
dvādaśāratnī raśanā kartavyā(3) trayōdaśāratnī(3)ritī |
ṛṣabhō vā ēṣa ṛtūnām |
yathsamvathsarah |
tasya' trayōdaśō māsō viṣṭapām |
ṛṣabha ēṣa yajñānām |
yadaśvamēdhah |
yathā vā ṛṣabhasya' viṣṭapām |
ēvamētasya' viṣṭapām |
trayōdaśamaratniḡ raśanāyāmupādadhāti || 9 ||

yathar̥ṣabhasya' viṣṭapaḡ saggskarōti |
tādr̥gēva tat |
pūrva āyūṣi vidathēṣu kavyētyāha |
āyūrēvāsmindadhāti |
tayā dēvāḥ suṭamābābhūvurityāha |
bhūtimēvōpāvartatē |

ṛtasya sāmānthsaramārapantītyāha |
saṭyaṃ vā ṛtam |
saṭyēnaiṣvaināmṛtēnārābhatē |
abhidhā aṣītyāha || 10 ||

tasmādaśvamēdhayājī sarvāṇi bhūtānyabhībhāvati |
bhuvānamasītyāha |
bhūmānāmēvōpaiti |
yaṅtā'sītyāha |
yaṅtārāmēvainam karōti |
dhartā'sītyāha |
dhartārāmēvainam karōti |
sō'gniṃ vaiśvānarāmityāha |
agnāvēvainam vaiśvānarē juhōti |
saprāthasāmityāha || 11 ||

prajayaivainam paśubhiḥ prathayati |
svāhākṛta ityāha |
hōmā ēvāsyaiṣaḥ |
pṛthivyāmityāha |
asyāmēvainam pratiṣṭhāpayati |
yaṅtā rāḍyaṅtā'si yamānō dhartā'si dharuṇa ityāha |

rūpamēvāsyaitanmahimānaṃ vyācaṣṭē |
kr̥ṣyai tvā kṣēmāya tvā rayyai tvā pōṣāya tvētyāha |
āśiṣāmēvaitāmāśāstē |
svagā tvā dēvēbhya ityāha |
dēvēbhya ēvainagg̃ svagā karōti |
svāhā tvā prajāpātaya ityāha |
prajāpatyō vā aśvāḥ |
yasyā ēva dēvatāyā ālabhyatē |
tayaivainaḡ samārdhayati || 12 ||

badhnāti samṛddhyā upādādhātyasītyāha
saprāthasamityāha dēvēbhya ityāha pañca ca || 3 ||

yaḥ piturānujāyāḥ putraḥ |
sa purastānnayati |
yō māturanujāyāḥ putraḥ |
sa paścānnayati |
viṣvañcamēvāsmātpāpmānaṃ vivṛhataḥ |
yō arvantaṃ jighāṣati tamabhyāmīti varuṇa iti
śvānaṃ caturakṣaṃ prasaūti |
parō martāḥ paraḥ śvēti śunaścaturakṣasya prahānti |
śvēva vai pāpmā bhrātṛvyaḥ |

pāpmanāmēvāsyā bhrātr̥vyaḡ hanti |

saidhraḡkaṃ musālaṃ bhavati || 13 ||

karmā karmaivāsmāi sādhayati |

paug̣scalēyō hanti |

puḡḡscalvāṃ vai dēvāḥ śucaṃ nyādadhuḥ |

śucaivāsyā śucaḡ hanti |

pāpmā vā ētam̐phsat̐ityāhuḥ |

yō'śvamēdhēnaḡ yajataḡ iti |

aśvāsyādhaspaḡdamupāsyati |

vajrī vā aśvāḥ prājāpatyaḥ |

vajrēnaiva pāpmanāṃ bhrātr̥vyaṃavakrāmati |

dakṣiṇā'paplāvayati || 14 ||

pāpmanāmēvāsmācchamālamapā plāvayati |

aiṣika udūhō bhavati |

āyurvā iṣikāḥ |

āyurēvāsmindadhati |

amṛtaṃ vā iṣikāḥ |

amṛtamēvāsmindadhati |

vētaśaśākhōpaśambāddhā bhavati |

aphsuyōnirvā aśvāḥ |

aphsujō vētasah |
svādēvainaṃ yōnēnirmimītē |
purastātpratyāñcāmabhyudūhati |
purastādēvāsmīnpratīcyamṛtāṃ dadhāti |
aḥam ca tvaṃ ca vṛtrahanniti brahmā yajāmānasya
hastāṃ gr̥hṇāti |
brahmaḥṣatrē ēva sandādhati |
abhi kratvēndra bhūradhajmannityādhvaryuryajāmānaṃ
vācayatyabhijityai || 15 ||

bhavati plāvayati mimītē pañca ca || 4 ||

catvāraḥ ṛtvijaḥ samukṣanti |
ābhya ēvainaṃ cataśṛbhyō digbhyō' bhi samīrayanti |
śatēnā rājaputraiḥ sahādhvaryuḥ |
purastātpratyāñktiṣṭhaṇprōkṣāti |
anēnāśvēnā mēdhyēnēṣṭvā |
ayaḡ rājā vṛtram vadhyāditi |
rājyaṃ vā adhvaryuḥ |
kṣatraḡ rājaputraḥ |
rājyēnaivāsmīnkṣatram dadhāti |
śatēnā rājabhirugraiḥ saha brahmā || 16 ||

daḁṣiṇata udaṅktiṣṭhaṅprōkṣati |
anēnāśvēna mēdhyēnēṣṭvā |
ayaḡ rājā'pratidhṛṣyō'stṛiti |
balam vai brahmā |
balamarājōgraḥ |
balēnaiṅvāsmiṅbalam dadhāti |
śatēnā sūtagrāmaṅibhiḥ saha hōtā |
paścātprāṅktiṣṭhaṅprōkṣati |
anēnāśvēna mēdhyēnēṣṭvā |
ayaḡ rājā'syai viśaḥ || 17 ||

bahugvai bahvaśvāyai bahvajāvīkāyai |
bahuvrīhiyāvāyai bahumāṣatīlāyai |
bahuhiraṅyāyai bahuhastikāyai |
bahudāsapūruṣāyai rayimatyai puṣṭimatyai |
bahurāyaspōṣāyai rājā'stṛiti |
bhūmā vai hōtā |
bhūmā sūtagrāmaṅyaḥ |
bhūmnaivāsmiṅbhūmānam dadhāti |
śatēnā kṣattasaṅgrahīṭrbhiḥ saḥōdgātā |
uttaratō daḁṣiṇā tiṣṭhaṅprōkṣati || 18 ||

anēnāśvēna mēdhyēnēṣṭvā |
ayaḡ rājā sarvamāyurētviti |
āyurvā udgātā |
āyuh kṣattasaṅgrahītārāḥ |
āyūṣaivāsminnāyurdadhāti |
śataḡ śataṃ bhavanti |
śatāyuh puruṣaḥ śatēndriyaḥ |
āyūṣyēvēndriyē pratitiṣṭhati |
catuśśatā bhavanti |
catasrō diśaḥ |
dikṣvēva pratitiṣṭhati || 19 ||

brahmā viśa ukṣati diśa ēkaṃ ca || 5 ||

yathā vai haṣiṣō gr̥hītasya skandāti |
ēvaṃ vā ētadaśvāsya skandati |
yanniktamanālabdhamuthsr̥janti |
yathstōkyā anvāha |
sarvahutamēvaināṃ karōtyaskandāya |
askannaḡ hi tat |
yaddhūtasya skandāti |
sahasraṃmanvāha |

saḥasrāsammitaḥ suvaṛgō lōkaḥ |
suvaṛgasyā lōkasyābhijityai || 20 ||

yatparimitā anubrūyāt |
parimitamavarundhīta |
aparimitā anvāha |
aparimitaḥ suvaṛgō lōkaḥ |
suvaṛgasyā lōkasya samāṣṭyai |
stōkyā juhōti |
yā ēva varṣyā āpaḥ |
tā avarundhē |
asyāṃ juhōti |
iyam vā agnirvaiśvānaraḥ || 21 ||

asyāmēvaināḥ pratiṣṭhāpayati |
uvācā ha prajāpātiḥ |
stōkyāsu vā ahamāśvamēdhaḥ saggsthāpayāmi |
tēna tataḥ saggsthitēna carāmīti |
agnayē svāhētyāha |
agnayā ēvainam juhōti |
sōmāya svāhētyāha |
sōmāyaivainam juhōti |

saṁvitrē svāhētyāha |
saṁvitra ēvainaṁ juhōti || 22 ||

sarāsvatyai svāhētyāha |
sarāsvatyā ēvainaṁ juhōti |
pūṣṇē svāhētyāha |
pūṣṇa ēvainaṁ juhōti |
br̥haspatāyē svāhētyāha |
br̥haspatāya ēvainaṁ juhōti |
apāṁ mōdāya svāhētyāha |
adbhya ēvainaṁ juhōti |
vāyavē svāhētyāha |
vāyava ēvainaṁ juhōti || 23 ||

mitrāya svāhētyāha |
mitrāyaivainaṁ juhōti |
varuṇāya svāhētyāha |
varuṇāyaivainaṁ juhōti ||
ētābhya ēvainaṁ dēvatābhyō juhōti |
daśadaśa sampādāṁ juhōti |
daśākṣarā virāṭ |
annāṁ virāṭ |

virājāivānnādyamavarundhē |
pra vā ēṣō'smallōkāccyavatē |
yaḥ parācīrāhūtīrjuhōti |
punāḥpunarabhyāvartāṃ juhōti |
asminnēva lōkē pratitiṣṭhati |
ētāg ha vāva sō'svamēdhasya saggsthītimuvācāskāndāya |
askānnaḡ hi tat |
yadyajñasya saggsthītasya skandāti || 24 ||

abhijityai vaiśvānaraḥ sāvitra ēvaināṃ juhōti
vāyava ēvaināṃ juhōti cyavatē ṣaṭcā || 6 ||

prajāpatayē tvā juṣṭaṃ prōkṣāmīti
purastātpratyañktiṣṭhanprōkṣāti |
prajāpatīrvai dēvānāmannādō vīryāvāṇ |
annādyamēvāsminvīryaṃ dadhāti |
tasmādaśvaḥ paśūnāmannādō vīryāvattamaḥ ||
indrāgnibhyāṃ tvēti dakṣiṇataḥ |
indrāgnī vai dēvānāmōjiṣṭhau baliṣṭhau |
ōjā ēvāsmīnbalāṃ dadhāti |
tasmādaśvaḥ paśūnāmōjiṣṭhō baliṣṭhaḥ |
vāyavē tvēti paścāt |
vāyurvai dēvānāmāśuḥ sārasāritāmaḥ || 25 ||

jaṅvaṃēvāsmīndadhāti |
tasmādaśvaḥ paśūnāmāsuḥ sārāsāritamaḥ |
viśvēbhyastvā dēvēbhya ityuttarataḥ |
viśvē vai dēvā dēvānām yaśasvitāmāḥ |
yaśā ēvāsmīndadhāti |
tasmādaśvaḥ paśūnām yaśasvitāmāḥ |
dēvēbhyastvētyadhastāt |
dēvā vai dēvānāmapācitātamāḥ |
apācitimēvāsmīndadhāti |
tasmādaśvaḥ paśūnāmapācitātamāḥ || 26 ||

sarvēbhyastvā dēvēbhya ityupariṣṭāt |
sarvē vai dēvāstviṣimantō harasvināḥ |
tviṣimēvāsmiṇ harō dadhāti |
tasmādaśvaḥ paśūnām tviṣimāṇ harasvitāmāḥ |
divē tvā'ntariṣāya tvā pṛthivyai tvētyāha |
ēbhya ēvainām lōkēbhyaḥ prōkṣāti |
satē tvā'satē tvā'dbhyastvausādhībhyastvā
viśvēbhyastvā bhūtēbhya ityāha |
tasmādaśvamēdhayājinaḡ sarvaṇi bhūtānyupājīvanti |
brahmayādinō vadanti |

yatprājāpatyō'śvaḥ |

atha kasmādēnamānyābhyō dēvatābhyō'pī prōkṣatīti |

aśvē vai sarvā dēvatā anvāyattāḥ |

taṃ yadviśvēbhyastvā bhūtēbhya itī prōkṣati |

dēvatā ēvāsmīnnavāyātayati |

tasmādaśvē sarvā dēvatā anvāyattāḥ || 27 ||

sārasāritamōpācitataṃ prājāpatyō'śvaḥ pañca ca || 7 ||

yathā vai haṃṣō gr̥hītasya skandati |

ēvaṃ vā ētadaśvasya skandati |

yatprōkṣitamānālabdhamuthsr̥janti |

yadaśvacarītāni juhōti |

sarvaḥutāmēvaināṃ karōtyaskandāya |

askannaḡ hi tat |

yaddhutasya skandati |

īnkārāya svāhēnkṛtāya svāhētyāha |

ētāni vā aśvacarītāni |

caritairēvaināḡ samārdhayati || 28 ||

tadāhuḥ |

anāhutayō vā aśvacarītāni |

naitā hōtavyā itī |

athō khalvāhuḥ |

hōtavyā ēva |

atra vāvaivaṃ vidvānāśvamēdhaḡ saggsthāpayati |

yadaśvacarītāni juhōti |

tasmāddhōtavyā iti |

bahirdhā vā ēnamētaḡyatanāddadhāti |

bhrātr̥vyamasmai janayati || 29 ||

yasyānāyatanē'nyatrāgnērāhūt̥irjuhōti |

sāv̥itriyā iṣṭyāḥ purastāthsviṣṭakṛtāḥ |

āhavanīyē'svacarītāni juhōti |

āyatana ēvāsyāhūt̥irjuhōti |

nāsmāi bhrātr̥vyam janayati |

tadāhuḥ |

yajñamukhēyajñamukhē hōtavyāḥ |

yajñasya kṛptyai |

suvargasya lōkasyānukhyātyā iti |

athō khalvāhuḥ || 30 ||

yadyajñamukhē yajñamukhē juhuyāt |

paśubhiryajamānaṃ vyārdhayēt |

avā suvargāllōkātpādyēta |

pāpīyānth̥syāditi |
saḥkr̥dēva hōtavyāḥ |
na yajāmānaṃ paśubhirvyārdhayati |
ābhi sūvargaṃ lōkaṃ jāyati |
na pāpīyānbhavati |
aṣṭācātvāriḡśatamaśvarūpāṇi juhōti |
aṣṭācātvāriḡśadakṣarā jagatī |
jāgatōśvaḥ prajāpatyaḥ samṛddhyai |
ēkaṃatiriktaṃ juhōti |
tasmādēkaḥ prajāsvardhukaḥ || 31 ||

ardhayati janayati khalvāhurjagatī tr̥ṇi ca || 8 ||

vibhūrmātrā praḥbhūḥ pitrētyāha |
iyam vai mātā |
asau pitā |
ābhyāmēvainaṃ paridadāti |
āsvō'si hayō'sityāha |
śāstyēvainamētat |
tasmācchiṣṭāḥ prajā jāyantē |
atyō'sityāha |

tasmādaśvaḥ sarvānpaśūnatyēti |
tasmādaśvaḥ sarvēṣāṃ paśūnāg śraiṣṭhyāṃ gacchati || 32 ||

pra yaśaḥ śraiṣṭhyāmāpnōti |
ya ēvaṃ vēdā |
narō'syarvā'si saptirasi vājyasītyāha |
rūpamēvāsyaitanmāhimānaṃ vyācāṣṭē |
yayurnāmā'sītyāha |
ētadvā aśvasya priyaṃ nāmadhēyāṃ |
priyēṇaivaināṃ nāmadhēyēnābhivadati |
tasmādapyāmitrau saṅgatyā |
nāmnā cēddhvayētē |
mitramēva bhāvataḥ || 33 ||

ādityānāṃ patvānvihītyāha |
ādityānēvaināṃ gamayati |
agnayē svāhā svāhēndrāgnibhyāmiti pūrvahōmāñjuhōti |
pūrvā ēva dviṣantaṃ bhrātr̥vyamatikrāmati |
bhūrasi bhuvē tvā bhavyāya tvā bhaviṣyatē
tvētyuthsr̥jati sarvatvāyā |
dēvā āśāpālā ētaṃ dēvēbhyōśvaṃ mēdhāya prōkṣitaṃ
gōpāyatētyāha |

śaṭaṃ vai talpyā rājaputrā dēvā āśāpālāḥ |
tēbhyā ēvainaṃ paridadāti |
īśvarō vā aśvaḥ pramūktaḥ parāṃ parāvataṃ gantōḥ |
iha dhṛtiḥ svāhēha vidhṛtiḥ svāhēha rantiḥ svāhēha
ramātiḥ svāhēti catṛṣu pathsu juhōti || 34 ||

ētā vā aśvasya bandhānam |
tābhīrēvainaṃ badhnāti |
tasmādaśvaḥ pramūktō bandhānamāgacchati |
tasmādaśvaḥ pramūktō bandhānam na jāhāti |
rāṣṭraṃ vā āśvamēdhaḥ |
rāṣṭrē khalu vā ētē vyāyācchantē |
yēśvaṃ mēdhyag rakṣanti |
tēṣāṃ ya uḍṛcaṃ gacchanti |
rāṣṭrādēva tē rāṣṭraṃ gacchanti |
atha ya uḍṛcaṃ na gacchanti || 35 ||

rāṣṭrādēva tē vyavācchidyantē |
parā vā ēṣa sicyatē |
yō'balōśvamēdhēna yajātē |
yadamitrā aśvaṃ vindēraṇḥ |
hanyētāsya yajñaḥ |

catuśsatā rakṣanti |
yajñasyāghātāya |
athānyamānīya prōkṣēyuḥ |
saiva tataḥ prayāścittiḥ || 36 ||

gacchati bhavataḥ pathsu juhōti na gacchanti navā ca || 9 ||

prajāpatirakāmayatāśvamēdhēnā yajēyēti |
sa tapō' tapyata |
tasyā tēpānasyā |
saptātmanō dēvatā udakrāmanṇ |
sā dikṣā'bhavat |
sa ētāni vaiśvadēvānyapāsyat |
tānyajuhōt |
tairvai sa dikṣāmavārundha |
yadvaiśvadēvāni juhōti |
dikṣāmēva tairyajāmānō'vārundhē || 37 ||

sapta juhōti |
sapta hi tā dēvatā udakrāmanṇ |
anvaham juhōti |
anvahamēva dikṣāmavārundhē |
tr̥iṅi vaiśvadēvāni juhōti |

caṭvāryaūdgṛaḥaṇāni |
sapta sampādyantē |
sapta vai śīrṣaṇyāḥ prāṇāḥ |
prāṇā dīkṣā |
prāṇairēva prāṇāndīkṣāmavarundhē || 38 ||

ēkaviḡsatim vaiśvadēvāni juhōti |
ēkaviḡsatirvai dēvalōkāḥ |
dvādaśa māsāḥ pañcartavaḥ |
traya imē lōkāḥ |
asāvāditya ēkaviḡsah |
ēṣa sūvargō lōkaḥ |
taddaivyam kṣatram |
sā śrīḥ |
tadbrādhnasya viṣṭapām |
tathsvārājyamucyatē || 39 ||

triḡsatāmaudgṛaḥaṇāni juhōti |
triḡśadākṣarā virāṭ |
annam virāṭ |
virājaiṅvānnādyamavarundhē |
trēdhā vibhajya dēvatām juhōti |

tryāvṛtō vai dēvāḥ |
tryāvṛta imē lōkāḥ |
ēṣām lōkānāmāptyai |
ēṣām lōkānām kl̥ptyai |
apa vā ētasmātprāṇāḥ krāmanti || 40 ||

yō dīkṣāmātirēcayāti |
saptāhaṃ pracāranti |
sapta vai śiṛṣaṇyāḥ prāṇāḥ |
prāṇā dīkṣā |
prāṇairēva prāṇāndīkṣāmavarundhē |
pūrṇāhuṭimuttamām juhōti |
sarvaṃ vai pūrṇāhuṭiḥ |
sarvamēvāpnōti |
athō iyaṃ vai pūrṇāhuṭiḥ |
asyāmēva pratitiṣṭhati || 41 ||

rundhē prāṇāndīkṣāmavarundha ucyatē krāmanti tiṣṭhati || 10 ||

prajāpatiraśvamēdhamasṛjata |
taḡ sṛṣṭam na kiñcaṇōdayacchat |
taṃ vaiśvadēvānyēvodayacchanṇ |
yadvaiśvadēvāni juhōti |

yajñasyōdyatyai |
svāhā''dhimādhītāya svāhā'' |
svāhā''dhītaṃ manāsē svāhā'' |
svāhā manāḥ prajāpatayē svāhā'' |
kāya svāhā kasmai svāhā katamasmai svāhēti
prajāpatyē mukhyē bhavataḥ |
prajāpatimukhābhirēvainaṃ dēvatābhirudyācchatē || 42 ||
adityai svāhā'dityai maḥyai svāhā'dityai
sumr̥ḍīkāyai svāhētyāha |
iyam vā aditiḥ |
asyā ēvainaṃ pratiṣṭhāyōdyācchatē |
sarāsvatyai svāhā sarāsvatyai bṛhatyai svāhā
sarāsvatyai pāvākāyai svāhētyāha |
vāgvai sarāsvatī |
vācaivainaṃudyācchatē |
pūṣṇē svāhā pūṣṇē prāpathyāya svāhā pūṣṇē
naṇandhiṣāya svāhētyāha |
paśavō vai pūṣā |
paśubhirēvainaṃudyācchatē |
tvaṣṭrē svāhā tvaṣṭrē turīpāya svāhā tvaṣṭrē

pururūpāya svāhētyāha |
tvaṣṭā vai paśūnāṃ mithunānāg rūpakṛt |
rūpamēva paśuṣu dadhāti |
athō rūpairēvainaṃmudyācchatē |
viṣṇāvē svāhā viṣṇāvē nikhuryapāya svāhā viṣṇāvē
nibhūyapāya svāhētyāha |
yajñō vai viṣṇuḥ |
yajñāyaivainaṃmudyācchatē |
pūrṇāhuṭimūttamāṃ juhōti |
pratyuttabdhyai sayatvāya || 43 ||

yacchatē pururūpāya svāhētyāhāṣṭau ca || 11 ||

sāvitramaṣṭākāpālaṃ prātarnirvāpati |
aṣṭākṣarā gāyatrī |
gāyatraṃ prātassavaṇam |
prātassavaṇādēvainaṃ gāyatriyāśchandaśō'dhi nirmimītē |
athō prātassavaṇamēva tēnāpnōti |
gāyatrīm chandaḥ |
savitrē prasavitra ekādaśākāpālaṃ mādhyaṇḍinē |
ekādaśākṣarā triṣṭup |
traīṣṭubhaṃ mādhyaṇḍinaḡ savānam |

mādhyāndinādēvainaḡ savānātr̥iṣṭubhaśchandaśō'dhi
nirmimītē || 44 ||

athō mādhyāndinamēva savānaṃ tēnāpnōti |
tr̥iṣṭubhaṃ chandaḥ |
savitra āsavitrē dvādaśakapālamaparāhṇē |
dvādaśākṣarā jagatī |
jāgātaṃ tr̥t̥iyasavaṇam |
tr̥t̥iyasavaṇādēvainaṃ jagatyāśchandaśō'dhi nirmimītē |
athō tr̥t̥iyasavaṇamēva tēnāpnōti |
jagatīm chandaḥ |
īśvarō vā aśvaḥ pramūktaḥ parāṃ parāvataṃ gantōḥ |
iha dhṛtiḥ svāhēha vidhṛtiḥ svāhēha rantīḥ
svāhēha ramātiḥ svāhēti catāsra āhūtīrjuhōti || 45 ||

catāsrō diśaḥ |
digbhirēvainaṃ pariḡrḥṇāti |
āśvatthō vrajō bhāvati |
prajāpātirdēvēbhyō nilāyata |
aśvō rūpaṃ kṛtvā |
sō'śvatthē saṃvathsaramātiṣṭhat |
tadaśvatthasyāśvatthatvam |

yadāśvat̥thō vrajō bhavati |

sva ēvainaṃ yōnau pratiṣṭhāpayati || 46 ||

triṣṭubhaśchandaśo'dhi nirmimītē juhōti nava ca || 12 ||

ā brahmaṇbrāhmaṇō brāhmavarcasī jāyatāmityāha |

brāhmaṇa ēva brāhmavarcasaṃ dadhāti |

tasmātpurā brāhmaṇō brāhmavarcasyājāyata |

ā'sminrāṣṭrē rājanya iṣavyaḥ sūrō mahārathō

jāyatāmityāha |

rājanya ēva śauryaṃ mahimānaṃ dadhāti |

tasmātpurā rājanya iṣavyaḥ sūrō mahārathō'jāyata |

dōgdhrī dhēnurityāha |

dhēnvāmēva payō dadhāti |

tasmātpurā dōgdhrī dhēnurājāyata |

vōdhā'naḍvānityāha || 47 ||

anaḍuhyēva vīryaṃ dadhāti |

tasmātpurā vōdhā'naḍvānājāyata |

āśuḥ sapturityāha |

aśva ēva javaṃ dadhāti |

tasmātpurā''śuraśvō'jāyata |

purāndhīryōṣetyāha |

yōṣityēva rūpaṃ dād̥hāti |

tasmāthstrī yuvatiḥ priyā bhāvukā |

jīṣṇū rāthēṣṭhā ityāha |

ā ha vai tatra jīṣṇū rāthēṣṭhā jāyatē || 48 ||

yatraitēna yajñēna yajantē |

sabhēyō yuvetyāha |

yō vai pūrvavayaṣī |

sa sabhēyō yuvā |

tasmādyuvā pumānpriyō bhāvukaḥ |

ā'sya yajāmānasya vīrō jāyatāmityāha |

ā ha vai tatra yajāmānasya vīrō jāyatē |

yatraitēna yajñēna yajantē |

nikāmē nikāmē naḥ parjanyaō varṣatvityāha |

nikāmē nikāmē ha vai tatra parjanyaō varṣati |

yatraitēna yajñēna yajantē |

phalinyō na ośadhayaḥ pacyantāmityāha |

phalinyō ha vai tatrauśadhayaḥ pacyantē |

yatraitēna yajñēna yajantē |

yōgākṣēmō naḥ kalpatāmityāha |

kalpatē ha vai tatra prajābhyō yōgākṣemaḥ |
yatraitēna yajñēna yajantē || 49 ||

anaḍvānityāha jāyatē varṣati sapta ca || 13 ||

prajāpatirdēvēbhyō yajñānvyādiśat |
sa ātmannaśvamēdhamādhatta |
tam dēvā abruvanṇ |
ēṣa vāva yajñaḥ |
yadaśvamēdhaḥ |
apyēva nō'trāstviti |
tēbhyā ētānannahōmānprāyācchat |
tānājuhōt |
tairvai sa dēvānāprīṇāt |
yadannahōmāñjuhōti || 50 ||

dēvānēva tairyajāmānaḥ prīṇāti |
ājyēna juhōti |
agnērvā ētadrūpam |
yadājyām |
yadājyēna juhōti |
agnimēva tatprīṇāti |
madhunā juhōti |

maḥaṭyai vā ētaddēvatāyai rūpam |
yanmadhu |
yanmadhunā juḥōti || 51 ||

maḥaṭīmēva taddēvatām pr̥ṇāti |
taṇḍulairjuḥōti |
vasūnām vā ētadrūpam |
yattaṇḍulāḥ |
yattaṇḍulairjuḥōti |
vasūnēva tatpr̥ṇāti |
pṛthukairjuḥōti |
ruḍrāṇām vā ētadrūpam |
yatpṛthukāḥ |
yatpṛthukairjuḥōti || 52 ||

ruḍrānēva tatpr̥ṇāti |
lājairjuḥōti |
ādityānām vā ētadrūpam |
yallājāḥ |
yallājairjuḥōti |
ādityānēva tatpr̥ṇāti |
kaṛambaṛairjuḥōti |

viśvēśāṃ vā ētaddēvānāḡ rūpam |
yatkaṛambāḥ |
yatkaṛambairjuhōti || 53 ||

viśvānēva taddēvānprīṇāti |
dhānābhirjuhōti |
nakṣātrāṇāṃ vā ētadrūpam |
yaddhānāḥ |
yaddhānābhirjuhōti |
nakṣātrāṇyēva tatprīṇāti |
saktūbhirjuhōti |
prajāpatērvā ētadrūpam |
yathsaktāvaḥ |
yathsaktūbhirjuhōti || 54 ||

prajāpatimēva tatprīṇāti |
maśūsyaairjuhōti |
sarvāsāṃ vā ētaddēvatānāḡ rūpam |
yanmaśūsyaṇi |
yanmaśūsyaairjuhōti |
sarvā ēva taddēvatāḥ prīṇāti |
priyaṅgutaṇḍulairjuhōti |

priyāṅgā ha vai nāmaitē |
ētaiṛvai dēvā aśvaśyāṅgāni samādadhuh |
yatpriyaṅgutaṇḍulairjuhōti |
aśvaśyaivāṅgāni sandādhāti |
daśānnāni juhōti |
daśākṣarā virāṭ |
virāṭkr̥thsnyānnādyasyāvāruddhyai || 55 ||

juhōti madhunā juhōti pṛthukairjuhōti karambaijuhōti
saktubhirjuhōti priyaṅgutaṇḍulairjuhōti catvāri ca || 14 ||

annaḥōmānājyēnāgnērmadhunā taṇḍulaiḥ pṛthukairlājaiḥ
karambairdhānābhiḥ saktubhirmasūsyaiḥ
priyaṅgutaṇḍulairdaśānnāni dvādaśa ||

prajāpātiraśvamēdhamāsṛjata |
taḡ sṛṣṭaḡ rakṣāḡsyajighāgsanḡ |
sa ētānprajāpātirnaktaḡ hōmānāpaśyat |
tānājuhōt |
tairvai sa yajñādrakṣāḡsyapāhanḡ |
yannaktaḡhōmāñjuhōti |
yajñādēva tairyajamānō rakṣāḡsyapāhanti |
ājyēna juhōti |

vajrō vā ājyām |
vajrēṇaiva yajñādrakṣāḡsyapāhanti || 56 ||

ājyāsyā pratipadaṃ karōti |
prāṇō vā ājyām |
mukhata ēvāsyā prāṇaṃ dādhati |
annaḥōmāñjuhōti |
śarīravādēvāvarundhē |
vyatyāsaṃ juhōti |
ubhayaśyāvārudhyai |
naktāṃ juhōti |
rakṣāsāmapāhatyai |
ājyēnāntatō juhōti || 57 ||

prāṇō vā ājyām |
ubhayata ēvāsyā prāṇaṃ dādhati |
purastāccōpariṣṭācca |
ēkasmai svāhētyāha |
asminnēva lōkē pratitiṣṭhati |
dvābhyāḡ svāhētyāha |
amuṣminnēva lōkē pratitiṣṭhati |
ubhayōrēva lōkayōḥ pratitiṣṭhati |

asmigg̃ścāmuṣmigg̃śca |
śatāya svāhētyāha |
śatāyurvai puruṣaḥ śatavīryaḥ |
āyūrēva vīryāmaṅvarundhē |
saḥasrāya svāhētyāha |
āyurvai saḥasrām |
āyūrēvāvarundhē |
sarvasmai svāhētyāha |
aparimitamēvāvarundhē || 58 ||

ēva yajñādrakṣāgsyapāhantyantatō juhōti
śatāya svāhētyāha sapta ca || 15 ||

prajāpatim vā ēṣa iphsatītyāhuḥ |
yō'svamēdhēna yajata iti |
athō āhuḥ |
sarvaṅi bhūtānīti |
ēkaśmai svāhētyāha |
prajāpatīrvā ēkaḥ |
tamēvāpnōti |
ēkaśmai svāhā dvābhyāg
svāhētyābhipūrvamāhutīrjuhōti |

abhipūrvamēva sūvargaṃ lōkamēti |
ēkōttaram juhōti || 59 ||

ēkaṇvadēva sūvargaṃ lōkamēti |
santātaṃ juhōti |
sūvargasyā lōkasya santātyai |
śatāya svāhētyāha |
śatāyurvai puruṣaḥ śatavīryaḥ |
āyūrēva vīryānavarundhē |
sahasrāya svāhētyāha |
āyurvai sahasrām |
āyūrēvāvarundhē |
ayutāya svāhā niyutāya svāhā prayutāya svāhētyāha || 60 ||

traya imē lōkāḥ |
imānēva lōkānavarundhē |
arbūdāya svāhētyāha |
vāgvā arbūdam |
vācāmēvāvarundhē |
nyārbudāya svāhētyāha |
yō vai vācō bhūmā |
tanyārbudam |

vāca ēva bhūmānaṁavarundhē |

samudrāya svāhētyāha || 61 ||

samudramēvāpnōti |

madhyāya svāhētyāha |

madhyamēvāpnōti |

antāya svāhētyāha |

antamēvāpnōti |

parārdhāya svāhētyāha |

parārdhamēvāpnōti |

uṣasē svāhā vyuṣṭyai svāhētyāha |

rātrirvā uṣāḥ |

aharvyuṣṭiḥ |

ahōrātrē ēvāvarundhē |

athō ahōrātrayōrēva pratitiṣṭhati |

tā yadubhayīrdivā vā naktam vā juhuyāt |

ahōrātrē mōhayēt |

uṣasē svāhā vyuṣṭyai svāhōdēṣyātē svāhōdyātē

svāhētyanūditē juhōti |

uditāya svāhā suvargāya svāhā lōkāya

svāhētyuditē juhōti |

aḥōrātrayōravyātimōhāya || 62 ||

ēkōttaraṃ juhōti prayutāya svāhētyāha samudrāya
svāhētyāhāharvyuṣṭiḥ sapta ca || 16 ||

viḥhūrmātrā praḥbhūḥ pitrētyāśvanāmāni juhōti |

ubhayōrēvaināṃ lōkayōrnāmadhēyāṃ gamayati |

āyanāya svāhā prāyanāya svāhētyuddrāvāñjuhōti |

sarvāmēvaināmaskānnaḥ suvarḡgaṃ lōkaṃ gāmayati |

agnayē svāhā sōmāya svāhēti pūrvahōmāñjuhōti |

pūrvā ēva dviṣantaṃ bhrātr̥vyāmatikrāmati |

pr̥thivyai svāhā'ntarikṣāya svāhētyāha |

yathā yajurēvaitat |

agnayē svāhā sōmāya svāhēti pūrvadīkṣā juhōti |

pūrvā ēva dviṣantaṃ bhrātr̥vyāmatikrāmati || 63 ||

pr̥thivyai svāhā'ntarikṣāya svāhētyēkaviḡśinīm

dīkṣāṃ juhōti |

ēkaviḡsatirvai dēvalōkāḥ |

dvādaśa māsaḥ pañcartavaḥ |

traya imē lōkāḥ |

asāvāditya ēkaviḡśaḥ |

ēṣa suṡvargō lōkaḥ |
suṡvargasyā lōkasya samāṣṭyai |
bhuvō dēṡvānāṡ karmaṡṇetyṡṛtudīkṣā juḥōti |
ṡṛtūnēṡvāsmāi kalpayati |
agnayē svāhā vāyavē svāhēti juḥōtyanāntarītyai || 64 ||

arvānyajñāḥ saṡkrāmatvityāptīṡjuhōti |
suṡvargasyā lōkasyāptyai |
bhūtaṡ bhavyāṡ bhaviṡṣyaditi paryāptīṡjuhōti |
suṡvargasyā lōkasya paryāptyai |
ā mē gṡṛhā bhāvāntvityābhūrjuḥōti |
suṡvargasyā lōkasyābhūtyai |
agninā tapō'nvābhavadityānubhūrjuḥōti |
suṡvargasyā lōkasyānubhūtyai |
svāhā''dhimādhītāya svāhēti samāstāni
vaiśvadēṡvāni juḥōti |
samāstamēva dviṡṣantaṡ bhrātr̥vyamatīkrāmati || 65 ||

dad̥bhyaḥ svāhā hanūbhyāḡ svāhētyāṡṅgahōmāñjuḥōti |
āṡṅgē āṡṅgē vai puruṡṣasya pāpmōpaśliṡṭaḥ |
āṡṅgādaṡṅgādēṡvaināṡ pāpmanastēnā muñcati |
aṡñjyētāya svāhā kṡṡṣṇāya svāhā śvētāya

svāhētyaśvarūpāṇi juhōti |
rūpairēvainaḡ samārdhayati |
ōṣādhībhyaḥ svāhā mūlēbhyaḥ
svāhētyōṣadhihōmāñjuhōti |
dvayyō vā oṣādhayaḥ |
puṣpēbhyō'nyāḥ phalāṃ gr̥hṇanti |
mūlēbhyō'nyāḥ |
tā ēvōbhayīravārun dhē || 66 ||

vanaspatībhyaḥ svāhēti vanaspatihōmāñjuhōti |
āraṇyasyānnādyasyāvārudhyai |
mēṣastvā pacatāirāvāt vityapāvyāni juhōti |
prāṇā vai dēvā apāvyāḥ |
prāṇānēvāvarun dhē |
kūpyābhyaḥ svāhā'dbhyaḥ
svāhētyapāḡ hōmāñjuhōti |
aphsu vā āpāḥ |
annaṃ vā āpāḥ |
adbhyō vā annaṃ jāyatē |
yadēvādbhyō'nnāṃ jāyatē |
tadavarun dhē || 67 ||

pūrvadīkṣā juhōti pūrva ēva dviṣantaṃ
bhrātr̥vyamatīkrāmatyanāntarītyai
krāmati rundhē jāyata ēkaṃ ca || 17 ||

ambhāḡsi juhōti |
ayaṃ vai lōkō'mbhāḡsi |
tasya vasavō'dhipatayaḥ |
agnirjyōtiḥ |
yadambhāḡsi juhōti |
imamēva lōkamavarundhē |
vasunāḡ sāyujyaṃ gacchati |
agniṃ jyōtiravarundhē |
nabhāḡsi juhōti |
antarikṣaṃ vai nabhāḡsi || 68 ||

tasya rudrā adhipatayaḥ |
vāyurjyōtiḥ |
yannabhāḡsi juhōti |
antarikṣamēvavarundhē |
rudranāḡ sāyujyaṃ gacchati |
vāyuṃ jyōtiravarundhē |
mahāḡsi juhōti |
asau vai lōkō mahāḡsi |

tasyāḍityā adhipatayaḥ |

sūryō jyōtiḥ || 69 ||

yanmahāḡsi juhōti |

amumēva lōkamavarundhē |

ādityānāḡ sāyujyaṃ gacchati |

sūryaṃ jyōtiravarundhē |

namō rājñē namō varuṇāyēti yavyāni juhōti |

annādyasyāvarudhyai |

mayōbhūrvātō abhi vātūsrā iti gavyāni juhōti |

paśūnāmavarudhyai |

prāṇāya svāhā vyānāya svāhēti santatihōmāñjuhōti |

suvarḡasya lōkasya santātyai || 70 ||

sitāya svāhā sitāya svāhēti pramuktīrjuhōti |

suvarḡasya lōkasya pramuktyai |

pṛthivyai svāhā ntarikṣāya svāhētyāha |

yathā yajurēvaitat |

datvatē svāhā dantakāya svāhēti śarīrahōmāñjuhōti |

piṭṛlōkamēva tairyajamānō varundhē |

kastvā yunakti sa tvā yunaktviti paridhīṃ yunakti |

imē vai lōkāḥ paridhayāḥ |

imānēvāsmāi lōkāṅ yunakti |
suvar̥gasyā lōkasya samāṣṭyai || 71 ||

yaḥ praṇatō ya ātmadā iti mahimānau juhōti |
suvar̥gō vai lōkō mahāḥ |
suvar̥gamēva tābhyāṃ lōkaṃ yajāmānō'varundhē |
ā brahmānbrahmanō brahmavar̥casī jāyatāmiti
samāstāni brahmavar̥casāni juhōti |
brahmavar̥casamēva tairyajāmānō'varundhē |
jajñi bījāmiti juhōtyanāntarītyai |
agnayē samānamatpṛthivyai samānamaditi
sannatihōmāñjuhōti |
suvar̥gasyā lōkasya sannātyai |
bhūtāya svāhā bhaviṣyatē svāhēti bhūtābhavyau
hōmau juhōti |
ayaṃ vai lōkō bhūtam || 72 ||

asau bhaviṣyat |
anayōrēva lōkayōḥ pratitiṣṭhati |
sarvasyāptyai |
sarvasyāvāruddhyai |
yadakraṇḍaḥ prathamam jāyamāna

ityaśvastōmīyaṃ juhōti |
sarvasyāptyai |
sarvasya jityai |
sarvamēva tēnāpnōti |
sarvaṃ jayati |
yōśvamēdhēna yajatē || 73 ||

ya u cainamēvaṃ vēdā |
yajñaḡ rakṣāḡsyajighāḡsanṇ |
sa ētānprajāpātirnaktaḡhōmānāpaśyat |
tānājuhōt |
tairvai sa yajñādrakṣāḡsyapāhanṇ |
yannaktaḡhōmāñjuhōti |
yajñādēva tairyajāmānō rakṣāḡsyapāhanti |
uśasē svāhā vyuṣṭyai svāhētyāntatō juhōti |
suvarḡgasya lōkasya samāṣṭyai || 74 ||

vai nabhāḡsi sūryō jyōtiḥ santātyai
samāṣṭyai bhūtam yajatē navā ca || 18 ||

ēkayūpō vaikādaśinī vā |
anyēṣāṃ yajñānām yūpā bhavanti |
ēkaviḡśinyāśvamēdhasya |

suṽarḡasyā lōkasyābhij̥ityai |
baḡvō vā khādirō vā pālāsō vā |
anyēṣām yajñakratūnām yūpā bhavanti |
rāj̥jūdāla ēkāvig̥satyaratniraśvamēdhasyā |
suṽarḡasyā lōkasya samāṣṭyai |
nānyēṣām paśūnām tēj̥anyā avadyanti |
avadyantyaśvāsya || 75 ||

pāpmā vai tēj̥anī |
pāpmanō'pāhatyai |
plakṣaśākhāyāmanyēṣām paśūnāmavadyanti |
vētaśāśākhāyāmaśvāsya |
aphsuyōnirvā aśvaḥ |
aphsujō vētaśaḥ |
sva ēvāsya yōnāvavadyati |
yūpēṣu grāmyānpaśūnniyuñjanti |
ārōkēṣvāraṇyāndhārayanti |
paśūnām vyāvṛtyai |
ā grāmyānpaśūnlabhantē |
prāraṇyānthsr̥janti |
pāpmanō'pāhatyai || 76 ||

aśvāsyā vyāvṛt̥tyai tr̥ṇi ca ॥ 19 ॥

rāj̥jūdālamagnīṣṭham minōti |
bhr̥ṇaḥatyāyā apāhatyai |
paut̥dravāvabhito bhavataḥ |
puṇyāsyā gandhasyāvārudhyai |
bhr̥ṇaḥatyāmēvāsmādapahatyā |
puṇyēna gandhēnōbhayataḥ pariḡr̥hṇāti |
ṣaḍbaiḷvā bhāvanti |
brahmavar̥casasyāvāruddhyai |
ṣaṭkhādirāḥ |
tējasō'vārudhyai ॥ 77 ॥

ṣaṭpālāsāḥ |
sōmap̥ithasyāvārudhyai |
ēkaviḡśatiḥ sampādyantē |
ēkaviḡśatirvai dēvalōkāḥ |
dvādaśa māsaḥ pañcartavaḥ |
traya imē lōkāḥ |
asāvāditya ēkaviḡśaḥ |
ēṣa suvar̥gō lōkaḥ |

suṡvargasyā' lōkasya samāṣṭyai |

śataṡ paśavō bhavanti || 78 ||

śatāyuh puruṣaḥ śatēndriyaḥ |

āyūṣyēvēndriyē pratitiṣṭhati |

sarvaṡ vā aśvamēdhyāpnōti |

apārimitā bhavanti |

apārimitasyāvāruddhyai |

brahmaṡvādinō vadanti |

kasmāṡṣatyāt |

dakṣiṡṇatō'nyēṣāṡ paśūnāmāvadyanti |

uttaratō'śvasyēti |

vāruṡṇō vā aśvaḥ || 79 ||

ēṣā vai varuṡṇasya dik |

svāyāmēvāsyā' diśyavadyati |

yaditarēṣāṡ paśūnāmāvadyati |

śataṡdēvaṡtyaṡ tēnāvāruṡdhē |

ciṡtē'gnāvadhivaitasē kaṡṭē'śvaṡ cinōti |

apṡhsuyōṡnirvā aśvaḥ |

apṡhsujō vēṡṭasaḥ |

sva ēṡvainaṡ yōnaṡ pratiṣṭhāpayati |

puṛastātpraṭyañcam̐ tūparaṃ cinōti |
paścātprācināṃ gōmṛgam || 80 ||

prāṇāpānāvēvāsm̐nthsamyañcau dadhāti |
aśvaṃ tūparaṃ gōmṛgamiti sarvaḥuta ētāñjuhōti |
ēśam̐ lōkānāmabhijityai |
ātmanā'bhijuhōti |
sātmānamēvainaḡ satanuṃ karōti |
sātmā'muṣminlōkē bhāvati |
ya ēvaṃ vēdā |
athō vasōrēva dhārāṃ tēnāvārundhē |
iluvardāya svāhā balivardāya svāhētyāha |
saṃvathsarō vā iluvardāḥ |
parivathsarō balivardāḥ |
saṃvathsarādēva parivathsarādāyuravārundhē |
āyūrēvāsm̐ndadhāti |
tasmādaśvamēdhayājī jarasā visrasā'muṃ lōkamēti || 81 ||

tējasō'vārudhyai bhavāntyaśvō gōmṛgamiluvardāścātvāri ca || 20 ||

ēkaviḡśō'gnirbhāvati |
ēkaviḡśaḥ stōmaḥ |
ēkaviḡśatiryūpāḥ |

yathā vā aśvā vaṛṣabhā vā vṛṣāṇaḥ saggsphurēraṇṇi |
ēvamētathstōmāḥ saggsphurantē |
yadēkaviḡśāḥ |
tē yathsāmṛcchēraṇṇi |
hanyētāsya yajñāḥ |
dvādaśa ēvāgniḥ syādityāhuḥ |
dvādaśaḥ stōmaḥ || 82 ||

ēkādaśa yūpāḥ |
yaddvādaśō'gnirbhavāti |
dvādaśa māsāḥ saṃvathsaraḥ |
saṃvathsarēṇaivāsmā annamavarundhē |
yaddaśa yūpā bhavanti |
daśākṣarā virāṭ |
annam virāṭ |
virājaiṅvānnādyamavarundhē |
ya ēkādaśaḥ |
stanā ēvāsyai saḥ || 83 ||

duha ēvaināṃ tēnā |
tadāhuḥ |
yaddvādaśō'gniḥ syāddvādaśaḥ stōma ēkādaśa yūpāḥ |

yathā sthūrīṇā yāyāt |

tādṛktat |

ēkaviḡśa ēvāgniḥ syādityāhuḥ |

ēkaviḡśaḥ stōmaḥ |

ēkaviḡśatiryūpāḥ |

yathā praṣṭibhīryātī |

tādṛgēva tat || 84 ||

yō vā āśvamēdhē tīśraḥ kaḥubhō vēda |

kaḥuddha rājñāḥ bhavati |

ēkaviḡśō'gnirbhāvati |

ēkaviḡśaḥ stōmaḥ |

ēkaviḡśatiryūpāḥ |

ētā vā āśvamēdhē tīśraḥ kaḥubhaḥ |

ya ēvaḥ vēda |

kaḥuddha rājñāḥ bhavati |

yō vā āśvamēdhē trīṇī śīrṣāṇī vēda |

śīrō ha rājñāḥ bhavati |

ēkaviḡśō'gnirbhāvati |

ēkaviḡśaḥ stōmaḥ |

ēkaviḡśatiryūpāḥ |

ēṭāni vā aśvamēdhē tr̥iṇi śīrṣāṇi |
ya ēvaṃ vēda |
śirō ha rājñāṃ bhavati || 85 ||

dvādaśaḥ stōmaḥ sa ēva tacchirō ha rājñāṃ bhavati ṣaṭcā || 21 ||

dēvā vā aśvamēdhē pavamānē |
suvargaṃ lōkaṃ na prajānaṇ |
tamaśvaḥ prajānāt |
yadaśvamēdhē'śvēna mēdhyēnōdañcō
bahiṣpavamānaḥ sarpanti |
suvargasyā lōkasya prajñātyai |
na vai mānuṣyaḥ suvargaṃ lōkamañjāsā vēda |
aśvō vai suvargaṃ lōkamañjāsā vēda |
yadūdgātōdgāyēt |
yathā'kṣētrajñō'nyēna pathā pratipādayēt |
tādṛktat || 86 ||

udgātārāmaparuddhya |
aśvamudgīthāya vṛṇitē |
yathā kṣētrajñō'ñjāsā nayati |
ēvamēvainamaśvaḥ suvargaṃ lōkamañjāsā nayati |
pucchāmanvārabhantē |

suṽarḡasyā' lōkasya samāṣṭyai |

hiṁ kārōti |

sāmaivākāḥ |

hiṁ kārōti |

udḡītha ēvāsyā saḥ || 87 ||

vaḍabā uparundhanti |

mīthunatvāya prajātyai |

athō yathōpagātārā upagāyanti |

tādrḡeva tat |

udāgāsīdaśvō mēdhyā ityāha |

prājāpatyō vā aśvāḥ |

prajāpatirudḡīthaḥ |

udḡīthamēvāvārundhē |

athō ṛksāmayōrēva pratitiṣṭhati |

hirāṇyēnōpākārōti |

jyōtirvai hirāṇyam |

jyōtirēva mukhatō dadhāti |

yajāmānē ca prajāsu ca |

athō hirāṇyajyōtirēva yajāmānaḥ

suṽarḡamaḥ lōkamēti || 88 ||

tathsa upākārōti caṭvāri ca || 22 ||

puruṣō vai yajñah |

yajñah prajāpatih |

yadaśvē paśūnniyuñjanti |

yajñādēva tadyajñaṃ prayuñktē |

aśvaṃ tūparaṃ gōmṛgam |

tānāgniṣṭha ālabhatē |

sēnāmukhamēva tathsaggśyāti |

tasmādrājamukhaṃ bhīṣmaṃ bhāvukam |

āgnēyaṃ kṛṣṇagrivaṃ purastāllalātē |

pūrvāgnimēva taṃ kūrutē || 89 ||

tasmātpūrvāgniṃ purastāthsthāpayanti |

pauṣṇamaṇvañcām |

annaṃ vai pūṣā |

tasmātpūrvāgnāvāhāryāmāharanti |

aindrāpauṣṇamupariṣṭāt |

aindrō vai rājanyō'nnam pūṣā |

annādyēnaivaināmubhayataḥ pariḡrḥṇāti |

tasmādrājanyō'nnādō bhāvukaḥ |

āgnēyau kṛṣṇagr̥ivau bāhuvōḥ |

bāhuvōrēva vīryaṃ dhattē || 90 ||

tasmādr̥ājanyō bāhubalī bhāvukaḥ |

tvāṣṭrau lōmaśasakthau sakthyōḥ |

sakthyōrēva vīryaṃ dhattē |

tasmādr̥ājanya' ūrubalī bhāvukaḥ |

śitipṛṣṭhau bārhaspatyau pṛṣṭhē |

brahmaṡar̥casamēvōpariṣṭāddhattē |

athō kavacē ēvaitē abhitaḥ paryūhatē |

tasmādr̥ājanyaḥ sannāddhō vīryaṃ karōti |

dhātrē pṛṣōdaramadhastāt |

pratiṣṭhāmēvaitāṃ kūrutē |

athō iyaṃ vai dhātā |

asyāmēva pratitiṣṭhati |

sauryaṃ balakṣaṃ pucchē |

uṡhsēdhamēva taṃ kūrutē |

tasmāduthsēdhaṃ bhayē prajā abhisaggśrayanti || 91 ||

kūrutē dhattē kūrutē pañca' ca || 23 ||

sāngraḥanyā catuṣṭayyō yō vai yaḥ pituṣcatvārō yathā

nīktaṃ prajāpatayē tvā yathā prōkṣitaṃ vibhūrāha

prajāpātīrakāmayatāśvamedhēnā prajāpātīrna kiñcā na
sāvītramābrahmānprajāpātīrdēvēbhyaḥ prajāpātī rakṣāḡsi
prajāpātīmīphsati vibhūrāśvanāmānyambhāḡsyēkayūpō
rājjuḍālamēkaviḡśō dēvāḥ puruṣaṣṭrayōviḡśatiḥ || 23 ||

sāngraḥaṇyā tasmādaśvamēdhayājī yatparimitā
yadyājñamukhē yō dīkṣām dēvānēva trayā imē sītāyā
prāṇāpānāvēvāsmīntasmādrājanya ēkānavatiḥ || 91 ||

sāngraḥaṇyā saggśrayanti ||

|| iti kṛṣṇayajurvēdiya taittirīya brāhmaṇē
tr̥t̥iyāṣṭakē aṣṭamaḥ praśnaḥ samāptaḥ ||